

Tulkitseva tutkija ja vaikuttava YP

TUUKKA TAMMI

Vanhan metaforan mukaan julkinen keskustelu on nuotio, jota kannattaa ruokkia hyvälaatuisella puutavaralla. Tutkimustieto on polttoainetta, joka palaa nuotiossa mutua tai väärää tietoa puhtaammin. Tutkimustietoa julkisen keskustelun nuotioon tarjoavat tutkijat.

Tässä YP:ssä Ville Pitkänen ja Mari K. Niemi esittävät, että tutkijoiden julkinen rooli on muuttunut: kun aiemmin tutkijat lähinnä tiedottivat tutkimustuloksistaan ja popularisoivat niitä suurelle yleisölle, niin nykyään on yhä tavallisempaa, että tutkijat esimerkiksi taustoittavat uutistapahtumia, arvioivat poliittisia päätöksiä sekä määrittelevät yhteiskunnallisia ongelmia. Muutos liittyy myös journalismin muutoksiin: uutisjournalismissa siirrytty yhä enemmän faktojen raportoinnista uutistapahtumien tulkintaan, ja siksi mediassa on tilausta näkemyksellisille analyyseille. Asiantuntijoita hyödynnetään yhä useammin uutistapahtumien taustoittajina ja selittäjinä, jolloin toimittaja välttyy ottamasta aiheeseen kantaa. Eri asiantuntijoiden haastattelu rinnakkain auttaa toimittajaa nostamaan esiin myös sellaisia näkemyseroja, joita pelkkä aiheesta raportointi ei toisi esiin.

Kyse on erityisesti yhteiskuntatieteilijöistä. Pitkäsen ja Niemen referoimien tutkimusten mukaan yhteiskuntatieteilijöiden julkinen näkyvyys on viime vuosikymmeninä ohittanut luonnontieteilijöiden näkyvyyden. Luonnontieteilijät myös tekevät usein selvän eron tieteen sisäisen viestinnän ja suurelle yleisölle suunnatun viestinnän välille. Yhteiskuntatieteilijät ja humanistit eivät sen sijaan näe näiden kategorioiden välisiä eroja yhtä jyrkinä, ja heille tavallisempaa pyrkiä popularisoimaan tiedettä.

Yhteiskuntatieteilijöiden käsityksiä median kanssa toimimisesta on kuitenkin tutkittu vain vähän. Pitkäsen ja Niemen artikkelissa tarkastellaan kyselytutkimuksen pohjalta yhteiskuntatieteilijöiden näkemyksiä julkisesta asiantuntijuudesta ja median kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Millaiset tekijät vaikuttavat yhteiskuntatieteilijöiden haluun osallistua julkiseen keskusteluun? Millaisia kannustavia ja jarruttavia tekijöitä julkisen asiantuntijaroolin vastaanottamiseen liittyy? Vaikuttaako tutkijan senioriteetti näkemyksiin? Eroavatko miesten ja naisten käsitykset toisistaan?

Tulosten mukaan valtaosa yhteiskuntatieteilijöistä on omaksunut käsityksen laajasta julkisesta asiantuntijuudesta. Pitkänen ja Niemi toteavat, että enemmistö tutkijoista oli valmiita omaksumaan monipuolisesti erilaisia yhteistyömuotoja ja josain määrin myös sopeutumaan median toimintatapoihin ja odotuksiin. Myönteistä suhtautumista selittävät todennäköisesti vastaajien odotukset mahdollisista hyödyistä: näkyvyys voi avata uusia ammatillisia ovia ja lisätä kiinnostusta tutkijan julkaisuihin. Erilaisista jännitteistä huolimatta pyrkimys integroida julkinen asiantuntijuus osaksi tutkijan työnkuvaa on siis tästä näkökulmasta ymmärrettävää. Lisäksi kehityksen taustalla ovat kenties laajemmin koko yliopistokenttään kohdistuvat odotukset tieteen ja tieteentekijöiden yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta sekä yliopistojen lisääntynyt kiinnostus pr-toimintaan ja strategiseen viestinnän suunnitteluun.

Yhteiskuntapolitiikka-lehti (YP) ilmestyi viime vuonna, kuten aiemminkin, kuusi kertaa. Kuudessa numerossa julkaistiin yhteensä 26 vertaisarvioitua artikkelia, joiden lisäksi lehteen mahtui kymmeniä muita asiantuntijakirjoituksia. Painetun YP:n vuosittainen sivumäärä on noin 700. Julkaisufoorumi on edelleen luokitellut YP:n tasolle 2 eli alansa johtavaksi tutkimusjulkaisuksi. Google Scholarin mukaan YP oli vuonna 2015 alansa selvästi viitatuin suomenkielinen tutkimusjulkaisu. YP on myös valtamedian hyvin noteeraama julkaisu. HS, STT tai Yle sekä muut mediat uutisoivat vuoden jokaisesta YP:stä – usein näyttävästikin.

YP:n artikkeleita ja muita kirjoituksia ladataan julkaisuarkistostamme huikea määrä. Vuoden 2015 aikana julkari.fi-arkistosta ladattiin yksittäisiä YP-juttuja lähes 260 000 kertaa eli yli 20 000 kertaa kuu-kaudessa. Määrä on kasvanut koko ajan siitä lähtien kun nykymuotoinen arkisto perustettiin vuoden 2012 lopussa. Iso latausmäärä selittyy osin arkistossa olevien kirjoitusten suurella määrällä – vuodesta 1998 alkaen juttuja on kertynyt arkistoon yhteensä noin 2 000 kappaletta – mutta myös yksittäisiä kirjoituksia ladataan huomattavia määriä.

Onkin aika listata ”YP-hitit” vuodelta 2015.

Listaykkösenä on yli 2 500 latauksella Juhana Vartiaisen jo vuonna 2014 Avaukset-osastossa julkaistu *Hyvinvointivaltio ja markkinatalous*, jonka suosio selittyy Vartiaisen vaalikampanjalla, jossa hän käytti ko. kirjoitusta yhtenä taustamateriaalinaan. Suurin osa latauksista ajoittuu huhtikuulle, jolloin eduskuntavaalit käytiin. Toinen yli 2 000 latauksen yltänyt artikkeli on Markku Soikkelin *Mitä tutkimusnäyttö kertoo alkoholimainonnan vaikutuksista lapsiin ja nuoriin* vuodelta 2010. Sen suosio selittyy alkoholimainontaa koskevan julkisen keskustelun ajankohtaisuudella ja sillä, että kyseinen Analyysit-osaston teksti on linkitetty monen järjestön ja muun alkoholipoliittisen toimijan nettisivuille. Top 5:een mahtuu myös kolmas ei aivan tuore artikkeli, nimittäin Pasi Moisio *Suhteellinen köyhyys Suomessa* (yli 1 700 latausta), joka on julkaistu jo vuonna 2006. Moisio *artikkeli* on ollut paljon ladattujen artikkeleiden listalla jo aiempina vuosina, joten kyseessä on kesto-hitti.

Suurin osa isoja latausmääriä saavuttaneista artikkeleista on kuitenkin sellaisia uutuusartikkeleita, joista Helsingin Sanomat, STT tai Yle on tehnyt näyttäviä uutisjuttuja niiden ilmestyttyä: vuonna 2015 tällaisia olivat muun muassa Pekka Hakkaraisen ja kumppaneiden *Huumausaineiden ja kuntodopingin käyttö ja niitä koskevat mielipiteet Suomessa* sekä Tomi Lintosen ja kumppaneiden *Tulevat sukupolvet eivät ole raitistumassa*. Myös Maria Ohisalon ja kumppaneiden *Huono-osaisuuden ulottuvuudet ja kasautuminen leipäjonoissa* sekä Matti Kortteisen ja Mari Vaattovaaran *Segregaation aika* olivat paljon ladattuja – ja oletettavasti myös luettuja.

YP:ssä on viimeiset kaksi vuotta kolumnoinut Juhani Känkänen. Tässä numerossa kirjallinen viestikapula siirtyy eteenpäin ja vauhtiin kiihdyttää Satu Taskinen. Evoluutioita-sarjassaan Taskinen kertoo kekseliään, näppärän ja luonteeltaan sosiaalisen olennon – ihmisen – tavoista sopeutua muuttuvaan ympäristöönsä.